

Andalusië in cijfers

3

steden in Spanje tellen meer inwoners dan Sevilla (700.000), Andalusiës grootste stad.

14

kilometer zee scheiden Andalusië bij Tarifa van Afrika.

25

procent van de Andalusiërs is werkeloos, van de jongeren zelfs ruim de helft.

45

°C kan het 's zomers in Córdoba en Sevilla worden.

55

procent van de landbouwgrond wordt ingenomen door olijfbomen.

320

dagen per jaar schijnt de zon aan de costa's.

711

is het jaar waarin Noord-Afrikaanse Berbers het Iberisch Schiereiland binnenvielen.

800

kilometer lang is de kustlijn, 70 procent aan de Middellandse Zee, 30 procent aan de Atlantische Oceaan.

803

'pateras' (bootjes) met 17.614 migranten bereikten in 2017 de Andalusische kust.

2000

kilo goud werd er verwerkt in het grootste retabel ter wereld in de kathedraal van Sevilla.

1492

is het jaar waarin er met de val van Granada een einde kwam aan de Moorse heerschappij.

2259

kilometer asfalt ligt er tussen Utrecht en Málaga.

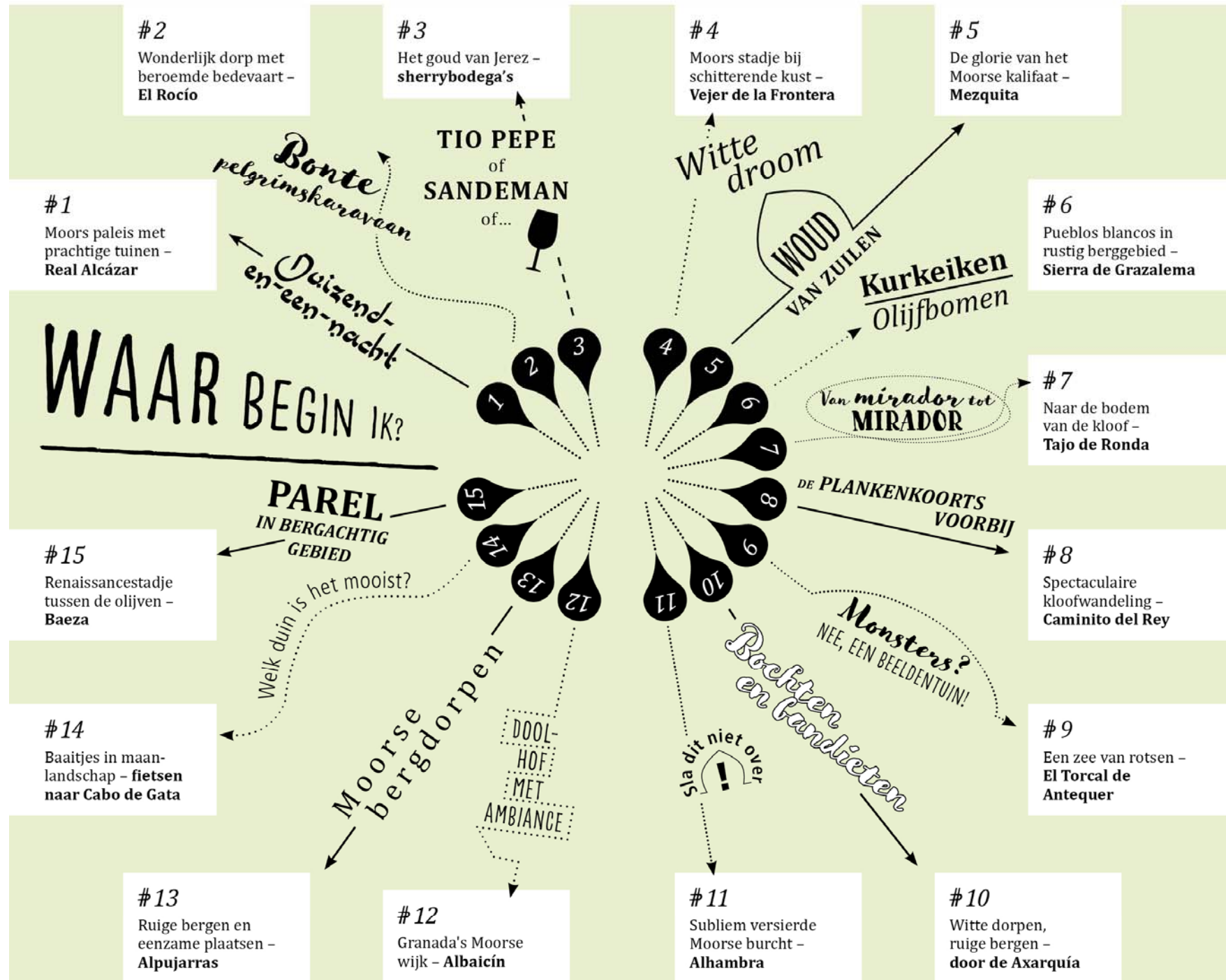
3482

meter hoog is de Mulhacén, de hoogste berg op Spanjes vasteland.

2.800.000

mensen bezoeken jaarlijks het Alhambra.

10,6
miljoen niet-Spaanse
toeristen ontving Andalusië
in 2016.

2

Wonderlijk dorp met beroemde bedevaart – El Rocío

Het uitzonderlijke dorp El Rocío, dat sterk verbonden is met het Parque Nacional Doñana (► blz. 27), is in heel Spanje vooral bekend vanwege de massale pelgrimstocht die rond Pinksteren dwars door het Nationaal Park gaat.

Het schaakbord-dorp telt 1200 inwoners. Veel huizen zijn van 'broederschappen' (van oorsprong middeleeuwse volksorganisaties tegen uitbuiting door de adel); ze zijn alleen bezet tijdens de week van de pelgrimstocht. De leegte, de zandstraten, de stangen om de teugels van paarden aan te binden, de witte kerk en de direct aansluitende vijver met vogels en paarden – dit alles maakt El Rocío tot een aparte belevenis, alsof je door een **westernstadje** loopt. Stefan Brijs beschrijft het in zijn *Andalusisch logboek* zo: 'De straten zijn er nog van zand en stof, wind lispelt door de bladeren van de weinige bomen, in een portiek is een oude man achtergelaten in een schommelstoel, een eenzame ruiter passeert, alles lijkt zich in zwart-wit af te spelen, alles gaat traag.'

Bonte pelgrimsstoet

Het doorgaans bijna uitgestorven dorpje El Rocío staat echter volledig op zijn kop tijdens Spanjes beroemdste bedevaart (*romería*) rond Pinksteren. In en rond het dorp verblijven dan enkele dagen

El Rocío.

lang ongeveer een miljoen mensen. Pelgrims uit alle hoeken van Spanje reizen naar Sevilla, Huelva of Sanlúcar de Barrameda. De tocht vanuit Sanlúcar is spectaculair. Op de woensdag voor Pinksteren worden vele duizenden mensen over de Guadalquivir gezet. Daarna trekt de bonte karavaan van mensen in traditionele *rociero*-kleding met paarden, huifkarren, tractors, auto's en muilezels dwars door het Nationaal Park; voor deze traditie worden ontheffingen verleend. De pelgrims overnachten ook in het park. Op zaterdag en zondag is El Rocío gevuld met de pelgrimsstromen van drie kanten; er wordt gezongen, gedanst, gegeten en gedronken.

Blanca Paloma

Inzet van alle drukte is **La Virgen del Rocío**, het beeld van de Maagd in de kerk, dat beter bekend staat als Blanca Paloma. Voor het krieken van de (Pinkstermaan)dag klimmen stoere mannen over het hek in de kerk. De eerste zonnestraal van de dag moet op de 'Witte Duif' kunnen vallen. Dan wordt het beeld langs alle broederschappen gereden. In een zinderende menigte worden over-sentimentele (en/of dronken) mannen hardhandig aan de kant gezet om de heftig aanbeden Maagd zonder vallen door de haag opgezweepte feestvierders te kunnen torsen.

Pelgrim in El Rocío.

OVERNACHTEN

Er komen bussen toeristen naar El Rocío, maar die blijven meestal in de buurt van de kerk, waar de souvenirs worden verkocht. Er zijn altijd wel enkele cafés en restaurants open en er is meestal wel een kamer te krijgen in een hotel of hostel. El Rocío kent een paar hotels, enkele hostals en een camping. Meer hotels zijn er aan de kust in Matalascañas. Maar als je de *romería* rond Pinksteren mee wilt maken, moet je jaren vantevoren boeken. Enkele hotels houden vaak een of twee kamers vrij voor lastminuteboekers; de kamerprijs ligt in zo'n geval boven de € 500.

Hotel Toruño: Plaza Acebuchal 22, El Rocío, tel. 959 44 23 23, www.toruno.es, 2 pk € 64-80, incl. ontbijt. Leuk en verzorgd hotel met restaurant, beheerd door de autoriteiten van het Doñana-park. Vanuit een deel van de kamers kun je vogels spotten in het tegenoverliggende moeras (verrekijker mee!).
Camping La Aldea: Carretera de El Rocío km 25, El Rocío, tel. 959 44 26 77, www.campinglaaldea.com, 2-persoonsbungalow vanaf € 50 per nacht. Bijzonder verzorgde camping met zwembad en restaurant/winkel aan de noordkant van het dorp (op loopafstand). Bungalows met linnengoed, badkamer, airco en veranda.

5

De glorie van het Moorse kalifaat – Mezquita

Tweeduizend jaar geleden was Rome de grootste stad. Duizend jaar geleden kon dat van Córdoba worden gezegd. In de 10e eeuw was Córdoba hét culturele centrum van Europa. De toenmalige moskee (mezquita) getuigt van die glorie.

De bouw van de moskee begon in 785 en kende ruwweg vier fasen; in 990 bereikte de moskee met acht nieuwe traveeën aan de oostkant zijn huidige grootte. De **buitenkant** doet aan een kasteelmuur denken. Ook al zijn de poorten in de buitenmuur knullig gerestaureerd, een rondje eromheen loont de moeite: vergulde bronzen deuren, bogen op marmeren zuiltjes, stucwerk en geometrische mozaïeken.

Een duister palmboom van steen

De **Patio de Los Naranjos** **1** werd vroeger gebruikt voor de verplichte rituele wassing. Na het verjagen van de moslims maakten de christenen er een oranjerie van door sinaasappelbomen te planten. De moskee zelf is een grote rechthoekige ruimte zonder verdiepingen.

Als je de moskee binnengaat **2**, zie je in het halfduister een woud van **zuilen**; die dragen rood-witte hoefijzerbogen en daarboven rood-witte halfronde bogen. Die twee 'lagen' **bogen** boven elkaar, de kleurstelling en de eindeloos lijkende herhaling ervan zijn indrukwekkend en brengen harmonie, rust en soliditeit over. In de ruimte van circa 120 bij 130 m stonden meer dan 1200 zuilen. De zuilen van de eerste drie bouwfasen kwamen van Romeinse en Visigotische bouwwerken uit de buurt. Voor de laatste uitbreiding werden de zuiltjes van verder gehaald, tot Egypte toe.

Mocht je je tussen de betoverende zuilen echt in een moskee wanen, dan moeten de subtiele goudkleurige kruisjes die op de stijlvolle hanglampen zijn aangebracht, je uit de droom helpen.

A
ACHTER-
WAND

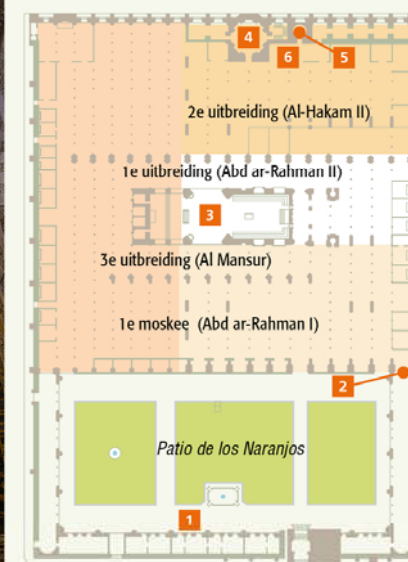
Rechts van de Capilla del Cardenal zie je de **mihrab** **5**, de gebedsruimte van de imam. Deze wijst niet, zoals in moskeeën gebruikelijk, de richting van Mekka aan, maar is op het zuid-zuidoosten gericht; de verklaring zou zijn dat de moskee op de fundering van een Romeinse tempel is gebouwd. De ingang van de mihrab, met hoefijzerboog, is versierd met uitzonderlijk mooie mozaïeken met bloemmotieven. De verlichting in de mihrab geeft je een kleine indruk van de weelderige versiering binnen. De fabuleus met veelpasbogen versierde, driedelige ruimte vóór de mihrab is de **maqsura** **6**, de gebedsruimte voor de emir/kalief en zijn gevolg.

Kathedraal in de moskee

Na de Reconquista werd de moskee ingericht voor de christelijke eredienst, maar het gebouw bleef intact. De 'ruimteloosheid' die het gebouw had, verdween pas na 1523. Het kapittel wilde een nieuwe **kathedraal** **3** in de moskee bouwen. Het stadsbestuur was tegen, maar desgevraagd gaf keizer Karel V groen licht. Toen deze echter jaren later op de bouwlocatie was, sprak hij de fameuze zin: 'U heeft iets vernietigd dat uniek was in de wereld en u heeft dat vervangen door iets dat men overal kan zien.' Evengoed liet Karel niet veel later een deel van het Alhambra in Granada afbreken. De kathedraal werd in laatgotische en renaissancistische stijl gebouwd. Bij die bouw sneuvelden ruim 400 zuilen. Later werden barokke elementen toegevoegd, zoals de mooie **koorstoelen** uit 1758. Kapellen zijn tegen de moskeemuren aangebracht; de gedachte was namelijk dat dit alleen maar het koor zou zijn en dat de gehele moskee als het schip van de kathedraal zou dienen. Veel aandacht trekt de uitbundig gedecoreerde **Capilla del Cardenal** **4** in de zuidwand, waarin ook de kerkschat is ondergebracht.

INFO

De Patio de Los Naranjos van de Mezquita (mrt.-okt. ma.-za. 10-19, zo. 8.30-11.30, 15-19, nov.-feb. ma.-za. 10-18, zo. 8.30-11.30, 15-18 uur, € 8, www.mezquita-catedraldecordoba.es) is vrij te bezoeken. Voor het interieur koop je een kaartje bij de kiosk op de patio. Ma.-za. 8.30-9.30 uur kan de kathedraal gratis worden bezocht (groepen worden dan niet toegelaten, stilte is vereist in verband met de mis).

Uitneembare kaart: G 3 | Plattegrond: blz. 48-49